

Inspiration til arbejdsspørgsmål og forløb
i danskundervisningen, 7.-9. klasse

METRO

INDHOLD

Introduktion til læreren	3
Om fortællingen	4
Om forfatteren (og illustratoren)	4
Før læsning – genre	5
Kapitel 1: Tyveriet – sprog	6
Kapitel 2: The first blood – personkarakteristik	7
Kapitel 3: No turning back – konflikter	8
Kapitel 4: Hullet – spænding	9
Kapitel 5: Gæsten – fremstillingsformer	10
Kapitel 6: Indgangen – miljøkarakteristik	11
Kapitel 7: Endestationen – tema	12
Kapitel 8: Det næste tog – komposition	13
Efter læsning – ideer til videre forløb og opgaver	14

INTRODUKTION TIL LÆREREN

METRO er en letlæst gyser med et LIX-tal på 24. Tematisk og sprogligt er fortællingen målrettet de 12-15 årige elever, og læseniveauet samt bogens opdeling i korte kapitler gør, at hele klassen kan arbejde med bogen, uanset danskfagligt niveau. Der er desuden tilknyttet flere soundtrack til fortællingen, hvilket er oplagt at inddrage i arbejdet med bogen.

Materialet er udarbejdet til danskundervisningen i udskoling. Arbejdsspørgsmålene til hvert kapitel tager udgangspunkt i hver sit danskfaglige begreb, således at eleverne kort bliver introduceret til begreberne eller får dem genopfrisket. Det er selvfølgelig op til den enkelte underviser, hvor meget der skal dykkes ned i de forskellige begreber, mens klassen arbejder med METRO.

Der varieres mellem klasseundervisning, gruppearbejde og individuelt arbejde, ligesom der er forslag til ekstra opgaver til hvert kapitel. Bagerst i materialet er der ligeledes ideer til videre forløb og afleveringer.

Der kan også arbejdes tværfagligt med METRO. Her vil det især være oplagt at kombinere danskfaget med forskellige kreative valgfag som billedkunst, musik, drama, filmkundskab og medier.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL:

- At få viden om genretræk
- At sætte tekster ind i sammenhæng
- At undersøge samspillet mellem genre, sprog, indhold og virkelighed
- At gennemføre en målrettet analyse af en tekst
- At diskutere forskellige fortolkninger af en tekst

OM FORTÆLLINGEN

Hvad mon der sker i metroen efter mørkets frembrud? Villy og Tjalfe har været venner siden børnehaven. De elsker at tegne, især graffiti, og nu har de besluttet, at hele Danmark skal se, hvor dygtige de er! Sammen med et par af deres venner vil de nemlig male graffiti på Rådhuspladsens metrostation, og det skal selvfølgelig være natten lige inden den nye Cityring åbner, så det ikke kan nå at blive vasket væk inden den store officielle åbningsdag.

Men børnene kender åbenbart ikke undergrunden og de væsener, der holder til der, helt så godt, som de tror ... Da først de er kommet ned i undergrunden går det stærkt, og før man aner det, er fire børn blevet til tre.

METRO er første bog i gyserserien, Myter fra mørket, som er gemte og glemte fortællinger fra den verden, som du ellers syntes, du kendte så godt ...

OM FORFATTEREN (OG ILLUSTRATOREN)

Emil Landgreen er født i Tanzania i 1971 og arbejder som både illustratør og forfatter. Selv siger han om arbejdet med METRO:

”Jeg har altid fortalt historier. Uden egentlig at tænke over det. Gennem illustrationerne, gennem musikken og nu også med ord. Historien om METRO kom af at bo i København og følge Metro-byggeriet. Der var jævnligt små notitser i pressen om, hvad man fandt under byens gader, i den kolde mørke jord. Jo dybere vi graver, des mere primale bliver de. Historierne. Og jo længere tilbage i tiden vi kommer, des tættere forbundet bliver liv og død, myter og fakta.”

Emil Landgreen har illustreret en masse bøger og forsider, blandt andet sin egen fortælling, METRO.

OM KOMPONISTEN

Komponisten, Jomi Massage, der har komponeret de tre soundtrack til METRO, er også forsanger i indiebandet *Speaker Bite Me*, som forfatteren Emil Landgreen er trommeslager i.

FØR LÆSNING – GENRE

Man bruger begrebet **genre** til at kategorisere danskfaglige tekster ud fra f.eks. indhold, form og sprog. Det er vigtigt at identificere genren – så er det nemmere at analysere teksten og at afkode dens budskaber.

KLASSEUNDERVISNING:

- Start med at kigge nærmere på forsiden, illustrationerne inde i bogen og teksten på omslaget. Snak sammen om i klassen, hvilke forventninger I hver især har til læsningen.
- Hvad tænker I om genren (det kan sagtens være en blanding af flere genrer)? Lav i fællesskab en oversigt over forskellige danskfaglige genrer – og hent eventuelt inspiration fra forskellige film og tv-serier, I kender.

GRUPPEARBEJDE:

- METRO er første fortælling i serien Myter fra mørket. Læs prologen (side 9) sammen i gruppen, og snak om, hvordan I forstår teksten. Hvad, tror I, forfatteren vil med prologen?
- Undersøg, hvad en myte er, og find mindst ét eksempel. Hver gruppe skal kort fremlægge om den valgte myte for de andre grupper. Forsøg derfor at finde en myte, de andre i klassen ikke nødvendigvis kender til. Måske en myte fra mørket ...?

EKSTRA: Eleverne læser på skift højt fra 1. kapitel: Tyveriet.

KAPITEL 1: TYVERIET – SPROG

Slang er uformelle og fantasifulde ord og udtryk, der skiller sig ud fra det almindelige talesprog. Det er ord og udtryk, der kommer ind i sproget og ofte forsvinder igen. Man kan f.eks. bruge slang for at virke sjov og mindre højtidelig eller for at skabe en ironisk distance til situationen.

KLASSEUNDERVISNING:

- Snak sammen om handlingen i første kapitel: Hvad sker der? Hvem introduceres I for? Hvor foregår handlingen? Brug andre hv-ord for at lave et resumé af kapitlet.

GRUPPEARBEJDE:

- Hvad lægger I mærke til omkring sproget? Og hvorfor tror I, forfatteren skriver på den måde?
- Find mindst fem eksempler på slang og/eller engelske ord i kapitlet. Er der nogen af disse ord og udtryk, I selv bruger? Kan I komme på andre ord/udtryk, som I bruger, når I snakker med jeres venner, men ikke ville bruge, når I f.eks. snakker med jeres bedsteforældre?
- Undersøg, om nogen af de engelske ord er låneord – dvs. at de er optaget i det danske sprog. Det kan I f.eks. undersøge ved at slå ordet op i Den Danske Ordbog, www.ordnet.dk.

EKSTRA: Find tre ord fra hver af nedenstående ordklasser i afsnittet, hvor Villy vågner efter sit mareridt og cykler afsted (side 18-19).

Ordklasse	Eksempel 1	Eksempel 2	Eksempel 3
Substantiver			
Verber			
Adjektiver			
Pronomener			
Præpositioner			

KAPITEL 2: THE FIRST BLOOD – PERSONKARAKTERISTIK

I en **personkarakteristik** analyserer man de vigtigste personers indre og ydre kendetegn. Der kan både være tale om en indirekte karakteristik (personen beskrives gennem det, han/hun gør, tænker og siger) og en direkte karakteristik (personen beskrives af fortælleren eller af de andre personer).

KLASSEUNDERVISNING:

- Lyt sammen til soundtracket ”First Blood” ved at skanne QR-koden bagerst i bogen. Diskuter, hvilken effekt det kan have at lytte til soundtracket under læsningen.

GRUPPEARBEJDE:

- Hvad får I at vide om jeg-fortælleren Villy i de to første kapitler? Lav en personkarakteristik af ham, hvor I både kigger på ydre kendetegn (alder, udseende, tøj osv.) og indre kendetegn (væremåde, egenskaber, selvopfattelse osv.)? Brug også tegningerne på skitseblokken (side 100-105) til at karakterisere Villy.
- Hvilke oplysninger får I – gennem Villy – om Tjalfe og Rune? Find citater fra kapitel 1 og 2, der beskriver de to drenge (tre citater om hver person).
- Hvilken relation har de tre drenge til hinanden, og hvordan taler de sammen? Taler de f.eks. respektfuldt til hinanden, ned til hinanden eller forbi hinanden?

EKSTRA: Hvis jeg var jeg-fortælleren Villy, ville jeg ...

- svare Rune, at _____
(side 23, hvor Rune hilser Villy ved at give ham fingeren)
- sige til Tjalfe, at _____
(side 26-27, hvor Tjalfe ikke ser Villys tegn med de himmelvendte øjne)
- reagere ved at _____
(side 31, hvor de opdager, at jerndøren er låst med en hængelås)

KAPITEL 3: NO TURNING BACK – KONFLIKTER

Litterære tekster indeholder **konflikter**, der driver handlingen fremad og gør læsningen spændende. Det kan enten være en ydre konflikt, en indre konflikt eller en blanding.

INDIVIDUELT:

- Find hver især på tre spørgsmål til kapitel 3. I kan tage udgangspunkt i handlingen eller f.eks. spørge ind til sproget, personkarakteristikken af de tre drenge eller noget helt andet.
- Skriv spørgsmålene ned på et papir, byt papir med en anden elev, og besvar de nye spørgsmål. (Alternativt kan jeres lærer vælge blandt spørgsmålene og skrive dem på tavlen – I skal stadig besvare dem individuelt).

GRUPPEARBEJDE:

- En ydre konflikt handler om en konflikt mellem karaktererne eller en konflikt mellem en karakter og noget ydre, der skal overvindes eller løses – f.eks. krig, naturkatastrofer eller angreb fra aliens. Hvilke ydre konflikter er til stede i de første tre kapitler?
- En indre konflikt handler om en karakters indre kamp eller dilemmaer – f.eks. et afgørende valg, et traume eller modstridende følelser. Oplever Villy nogen indre konflikt i kapitel 3?

EKSTRA: Snak i fællesskab om, hvordan I håndterer konflikter i klassen. Hvad kan I blive uenige om, og hvordan løser I bedst konflikterne? Skal I helst blive enige om alt, eller kan det nogle gange være godt at have forskellige holdninger?

KAPITEL 4: HULLET – SPÆNDING

Forskellige fortælle teknikker kan bruges til at opbygge **spænding** i tekster. Blandt dem er surprise (en chokeffekt hvor læseren bliver lige så overrasket som karaktererne) og suspense (en nervepirrende spænding der stiger, fordi læseren ved mere end karaktererne).

KLASSEUNDERVISNING:

- Lyt sammen til soundtracket ”Hullet” ved at skanne QR-koden bagerst i bogen.
- Diskuter, hvilke virkemidler der bruges til at skabe spænding og uhygge i tekster, f.eks. inden for krimi- og gysergenren. Find eksempler fra litteratur, film eller tv-serier, der på forskellige måder opbygger spænding, og diskuter, hvad der virker og hvorfor.

GRUPPEARBEJDE:

- Beskrivelsen af høje lyde bliver brugt til at skabe spænding og uhygge. Find eksempler på det i kapitlet. Hvordan virker det på jer?
- Fraværet af lyde bliver på samme måde brugt til at optrappe spændingen. Find også eksempler på det i kapitlet, og snak om, hvad der ville skræmme jer mest, hvis I var Villy.
- Bliver der skabt spænding på andre måder i kapitlet?

EKSTRA: Lav i grupper et kort soundtrack, der kan bruges til et af de læste kapitler. Afprøv, hvordan I kan opbygge spænding gennem lyd, og afspil det for hinanden i klassen. Giv derefter hinanden feedback – hvad virker godt, og hvad kan ændres i lydoptagelsen for at skabe mere spænding?

KAPITEL 5: GÆSTEN – FREMSTILLINGSFORMER

En forfatter kan bruge forskellige **fremstillingsformer** (fortællemåder). Det har f.eks. betydning for, hvor meget læseren får at vide om personerne og miljøet, hvor tæt på begivenhederne læseren kommer, og om fortælletempoet er højt eller lavt.

INDIVIDUELT:

- Start timen med frit at skrive tre til fem minutter om kapitel 5. I hurtigskrivningsøvelsen er det vigtigt at skrive det ned, I kan huske om handlingen og karaktererne, uden at tænke for meget over det og at rette eventuelle fejl. Teksten er bare til jer selv.
- Når tiden er gået, kan I læse jeres egen tekst igennem. Måske bliver I overraskede over, hvor meget I kan huske af kapitlet. Markér en sætning, som I synes, er særligt interessant, og læs den eventuelt højt for klassen.

GRUPPEARBEJDE:

- Historien bliver kun fortalt gennem jeg-fortælleren Villy, og I hører om hans tanker og følelser. Der bliver dog brugt forskellige fremstillingsformer. Find i kapitel 5 eksempler på:
 - beskrivelser, f.eks. af miljøet eller af en af de andre karakterer, ofte med mange detaljer
 - direkte tale (hvordan er tegnsætningen her, og hvordan skulle det skrives, hvis det var indirekte tale?)
 - tanker og refleksioner

EKSTRA: Dan grupper på maks. fire, og vælg hver især en karakter fra kapitlet: Villy, Tjalfe, Rune og Karla. I skal nu på skift genfortælle kapitlet for hinanden – fra hver jeres synsvinkel. Hold jer til handlingen, men I må gerne fortælle om jeres (karakterens) tanker, følelser og motiver. I hører altså handlingen op til fire gange fra forskellige perspektiver. Brug jeg-form, når I fortæller.

KAPITEL 6: INDGANGEN – MILJØKARAKTERISTIK

Når man taler om **miljøkarakteristik** i litteratur, drejer det sig om den tid og det sted, som teksten udspiller sig i. Det er vigtigt at bestemme miljøet i en tekst – det betyder f.eks. noget for personernes valg, muligheder og begrænsninger.

GRUPPEARBEJDE:

- Beskriv så nøjagtigt som muligt det fysiske miljø i kapitel 6, herunder:
 - hullet/passagen
 - grotten
 - porten
 - gangen mod stationen
- Tegn ud fra jeres beskrivelser det metrokort, som Villy har et billede af på sin telefon.

KLASSEUNDERVISNING:

- Analyser mere uddybende tid og miljø i fortællingen. Hvornår foregår den (f.eks. historisk tid, årstid, tid på dagen)? Hvilket geografisk sted foregår den (f.eks. land, by, skov)? Og hvilket socialt miljø foregår den i (f.eks. socialt lag, aldersgruppe, etnisk gruppe)?
- Find i fællesskab citater i de første seks kapitler, der understøtter jeres analyse.

EKSTRA: Gå sammen to og to, og fortæl om et uhyggeligt sted med så mange detaljer og sanser som muligt. Det kan være et sted, I har været, har læst om, set i en film eller et helt opdigtet sted. Det vigtigste er, at I beskriver jeres uhyggelige sted så detaljeret, at jeres sidemakker kan høre, lugte og smage uhyggen.

KAPITEL 7: ENDESTATIONEN – TEMA

Temaet er selve tekstens mening eller overordnede idé. Et tema beskrives ofte gennem et enkelt ord (f.eks. kærlighed) og kan formuleres som et modsætningspar mellem forskellige kræfter i teksten.

GRUPPEARBEJDE:

- Undersøg, hvad Acheron og Styx er, og hvilken myte navnene stammer fra.
- Diskuter, hvem den gamle mand er, og hvorfor han tager Tjalfe med? Hvordan forstår I samlet set handlingen i kapitel 7?

KLASSEUNDERVISNING:

- Lyt sammen til soundtracket ”Endestationen”, mens I samler op på gruppearbejdet.
- Analyser jer frem til, hvilket tema (gerne flere) fortællingen omhandler? Nogle gange kan det hjælpe at zoome ind på temaet ud fra de modsætningspar, man kan finde i teksten, f.eks. natur/kultur, frihed/fangenskab eller ensomhed/fællesskab.

EKSTRA: Reflekter individuelt eller to og to over temaerne i METRO. Hvilke tanker sætter fortællingen i gang hos jer? Har I læst eller set noget om disse temaer før, og hvilke andre tekster (f.eks. litteratur, film, billeder, reklamer) vil I da kunne perspektivere til?

KAPITEL 8: DET NÆSTE TOG – KOMPOSITION

Komposition handler om en teksts udformning og opbygning. Man skelner mellem ydre komposition (det grafiske/visuelle som f.eks. antal sider og kapitler) og indre komposition (strukturen i teksten som f.eks. brug af flashback og flashforward).

KLASSEUNDERVISNING:

- Hvordan begynder METRO, og hvilken betydning har det for jeres læsning?
- Hvordan slutter fortællingen? Er det en åben eller lukket slutning?
- Er fortællingen opbygget kronologisk, eller er der spring i tiden?

GRUPPEARBEJDE:

- Snak sammen om det sidste kapitel, og færdiggør på skift følgende sætninger:
 - Jeg blev mest overrasket over ...
 - Det undrede mig, at ...
 - Jeg synes, slutningen var ...
 - Ud fra mine forventninger til bogen blev jeg ...
 - Næste gang jeg tager med en metro, vil jeg ...

EKSTRA: Skriv hver især en ny slutning på fortællingen – det kan enten være en kortere skriveøvelse eller fungere som en skriftlig aflevering. Måske mødes Villy og Tjalfe igen? Måske kommer toget tilbage og tager Villy med til 'Den sidste station', eller måske finder andre personer frem til den gemte og glemte fortælling fra undergrunden?

EFTER LÆSNING – IDEER TIL VIDERE FORLØB OG OPGAVER

OPGAVER/AFLEVERINGER DER KAN LAVES I GRUPPER ELLER INDIVIDUELT:

- Skriv en kort fortælling, hvor der indgår en myte fra mørket.
- Lav en sansereportage med beskrivelser af, hvad I hører, ser, lugter, smager og mærker – f.eks. i skolegården, i en park eller på en togstation. Tag fotos af stedet, og digt en fiktiv begivenhed fra stedet. Fotos og reportage kan udstilles og afsluttes med en fremlæggelse.
- Optag en musikvideo eller en kortfilm med udgangspunkt i et af kapitlerne.
- Lav en byvandring i en større by, hvor I kigger på graffiti.
- Skriv en anmeldelse af METRO til en blog.
- Lav en graffiti-væg med jeres egne graffiti-tags.

TEMATISK KAN METRO INDGÅ I FORLØB OM:

- **Døden**
- **Myter**
- **Gys og horror**
- **Storbyen**
- **Venskab**
- **Ungdomssprog**